

de alia providentia morali est nonnulla difficultas, quia non apparet absoluta necessitas ejus illationis. Cur enim non potuit Deus homines condere et de illis non amplius curare, quam de aliis animantibus, nec pœnas, aut præmia reddere, nec præcepta imponere? Quia Deus in his omnibus actionibus liber est, et non habet actus ille intrinsecam connexionem cum opere creationis, vel conservationis humanæ naturæ, nam ad hoc sufficiebat generalis concursus in ordine physico. In contrarium vero est, si talis providentia necessaria non est etiam supposita creatione et conservatione humanæ naturæ: ergo non possumus ratione naturali convincere, Deum habere hanc providentiam humanarum rerum, quod videtur a mente sanctorum Patrum alienum.

12. *Expeditur.*—Ad hoc breviter dicendum est; primum non potuisse Deum, nullam omnino providentiam de humanis actionibus habere supposita voluntate creandi et conservandi homines ita ut humano modo operari possint. Quia imprimis non potuit non illuminare illos saltem mediante lumine naturali, concurrando ad recta dictamina legis naturalis: et ita non potuit eos omnino sine lege relinquere, quæ revera divina est, licet fortasse ipsi homines id non agnoscerent, nisi divinitus et altiori modo illuminarentur. Deinde non potuit non præscire, quid ipsi homines essent operaturi et per suam voluntatem velle singula opera, vel impedire, vel permittere, aut promovere. Et quoad hunc gradum est simpliciter necessaria hæc providentia. Ulterius vero est valde consentaneum divinæ bonitati, ut majorem providentiam cum hominibus habuerit. Nam, ut recte dixit Ambrosius, lib. 1, de Offic. c. 13: *Quis operator negligat operis sui curam. Cum aliquid non fuisse nulla injuria sit, non curare quod feceris summa inclementia.* Quapropter, licet Deus libere hæc omnia beneficia conferat, tamen quia bonus et sapiens est, semper operatur consentaneæ ad sapientiam et bonitatem suam, et secundum hunc modum non potuit separari providentia consentanea naturæ rationali ab illius creatione et conservatione, saltem secundum debitam providentiam ex ordinaria lege et quasi connaturali, tam rebus ipsis, quam divinæ bonitati et hæc necessitas sufficiens est ad naturalem demonstrationem talis providentiæ.

13. *Deus intellectualibus creaturis præter Providentiam naturalem addidit supernatura-*

lem. — Addendum vero est, Deum non fuisse contentum dando creaturis intellectualibus providentiam naturalem et moralem ordinis naturalis, ut sic dicam, sed addidisse etiam supernaturalem; quia hujusmodi creaturas ad supernaturalem finem ordinavit, unde necesse fuit, ut per media et providentiam supernaturalem, eas gubernaret et ad illum finem proveheret. Hoc autem genus providentiæ cognosci non potest per rationem naturalem, sicut nec finis ille ad quem per illud tenditur, habemus autem illud ex fidei revelatione, ut in sequenti tractatu ostendemus. Ex hoc autem altiori providentiæ genere factum est, ut tota providentia naturalis et moralis ad altiorem ordinem aliquo modo evecta sit. Nam quia res omnes inferiores ad homines aliquo modo ordinantur, ut ad finem proximum, dum ipse homo ad altiorem finem ordinatus est, consequenter omnes res aliæ cooperari debent ad illum finem consequendum, et ideo altiori quodammodo gubernandæ sunt.

14. Et hinc oriuntur mysteria multa occulta divinæ sapientiæ, quæ in hujusmodi rerum providentia accidere videmus. Ex quibus unum est, justos affligi in hac vita, iniquos autem prosperari. Quæ apparens inæqualitas et infideles in errorem induxit, ut putarent Deum non habere providentiam rerum et fideles in magnam admirationem adduxit, ut in Scripturis sæpe legimus. Job. 21. Jerem. 12. Tamen si hæc omnia considerentur sub providentia supernaturali, cessat admiratio. Nam ex illa inæqualitate potius colligendum est esse aliam virtutis retributionem altiorem, quam in hac vita habere possit et per mala hujus vitæ perfici justos et præparari ad illam beatam consequendam, malos autem recipere in hac vita bona sua, ut dicitur Luc. 16. Quod argumentum late prosequuntur Patres citati agentes de Divina Providentia et de Resurrectione, ac judicio. Ex hac etiam supernaturali Providentia oriuntur mutationes miraculosæ, per quas, vel ordo causarum naturalium immutatur, vel actiones aliquæ omnem virtutem naturalem superantes fiunt. Ad hanc item reducenda est custodia angelorum bonorum et impugnationis demonum, nam ob finem supernaturalem illa ordinatur et hæc permittitur. Denique ad hanc supernaturalem Providentiam prædestinatio præcipue pertinet, quæ totam Dei providentiam quodammodo in se complectitur, ut in sequenti tractatu explicaturi sumus.

FINIS.

TRACTATUS DE DIVINA PRÆDESTINATIONE ET REPROBATIONE.

PROOEMIUM.

Quamvis prædestinatio et reprobatio ita sint conjunctæ, et aliquo modo subordinatæ, ut vix possit una sine alia perfecte intelligi, aut explicari eamque ob causam soleant a Doctoribus promiscue tractari: nihilominus majoris claritatis gratia de unaquaque separatim dicemus, et deinde illas inter se comparabimus. Atque ita hoc opus in tres præcipuas partes dividemus. Prima erit de Prædestinatione, quia nobilior est reprobatione, et ex primaria Dei voluntate est per se intenta; unde ad reprobationem quodammodo, ut finis ad media, (omnia enim propter electos, etiam reprobatorum promissio, et procreatio) et ut habitus ad privationem comparatur. Unde necesse est, illam primam partem cæteris esse copiosior, ideoque in tres libros illam distribuemus, atque in primo de prædestinationis essentia, in secundo de illius causis, in tertio vero de ejusdem effectibus disputabimus. Deinde, ut divinæ reprobationis justitia melius intelligatur, quartum interponemus librum, in quo de divina providentia supernaturali cum hominibus, quos Deus non prædestinat, disseremus. Quintus ergo Liber reprobationem explicabit. Sextus vero prædestinationem cum reprobatione conferet, ut in altera divina misericordia, in altera vero divina justitia magis elucescat. Atque ita totam hujus mysterii doctrinam his sex libris, pro captu nostro, Deo bene juvante, comprehendemus. Curabimusque in illa tradenda, eam dicendi, ac disputandi rationem tenere, quam solet exacta scientiæ cognitio postulare. Nam licet hoc prædestinationis negotium abditissimum sit, solaque fide teneatur, atque humanam scientiam transcendat: tamen suppositis fidei principiis conandum nobis est in eo explicando scientiæ methodum observare, ut commodius de tanto mysterio aliquid investigare possimus. Non quidem divina consilia perscrutando, ac si ab humano ingenio possint comprehendi: sed venerando potius altitudinem divitiarum sapientiæ, et scientiæ Dei, et incrustabilia ejus judicia cum admiratione suscipiendo, et hac fide supposita, rationem aliquam, et intelligentiam hujus mysterii cum divina gratia investigando.

INDEX CAPITUM LIBRI PRIMI DE PRÆDESTINATIONE.

CAP. I. <i>De necessitate prædestinationis.</i>	CAP. III. <i>Prædestinationem esse actum liberum.</i>
CAP. II. <i>Prædestinationem esse actum immanentem et æternum.</i>	CAP. IV. <i>De materia et objecto prædestinationis.</i>

CAP. V. De termino prædestinationis.

CAP. VI. De scientia absoluta, quæ necessario antecedit prædestinationem.

CAP. VII. De necessitate præscientiæ conditionatæ ante prædestinationem.

CAP. VIII. Decretum gloriæ esse primum actum in prædestinatione hominum.

CAP. IX. Idem decretum fuisse primum in prædestinatione angelorum.

CAP. X. Hoc decretum esse definitum quoad personas, et quoad gradus gloriæ.

CAP. XI. Hoc decretum esse dilectionem, et electionem prædestinationis.

CAP. XII. In eodem signo fuisse electos omnes prædestinatos.

CAP. XIII. De voluntate, qua Deus media prædestinatis præparavit.

CAP. XIV. De voluntate, qua Deus exequitur prædestinationis effectus.

CAP. XV. An voluntas, qua Deus intendit, et confert gloriam, diversas mutationes efficiat in prædestinato.

CAP. XVI. An in prædestinatione sit necessarius actus imperii distinctus a cæteris.

CAP. XVII. An prædestinatio sit actus intellectus, vel voluntatis.

CAP. XVIII. De comparatione prædestinationis cum providentia.

CAP. XIX. De comparatione prædestinationis ad gratiam et supernaturalem gubernationem.

CAP. XX. De comparatione prædestinationis cum libro vite.

LIBER PRIMUS.

DE PRÆDESTINATIONIS

NECESSITATE, AC NATURA.

In hoc primo libro, explicata prius significatione vocis, et tractata quæstione, an si prædestinatio, quid illa sit quamve essentiam, vel rationem formalem habeat inquiremus. Quia vero (ut videbimus) prædestinatio in actu, vel actibus mentis divinæ consistit (sub mente in intellectum et voluntatem comprehendendo), et omnis actus mentis habet objectum, seu materiam, circa quam versatur; ideo consequenter videbimus, qualis actus prædestinatio sit, et in qua materia versetur, et an actus intellectus et voluntatis comprehendat, et quinam illi sint, et in quibus illorum principaliter ratio prædestinationis posita sit. Quæ omnia in hoc primo libro comprehendemus.

CAPUT I.

NECESSARIUM ESSE IN DEO PRÆDESTINATIONEM PONERE.

1. Non defuerunt, qui prædestinationem in Deo esse negaverint, ut colligitur ex Prospero in responsione ad objectiones Gallorum, capite primo, et ex Augustino, libro secundo, de Bono perseverantiæ, capit. 14, putabant enim prædestinationem nihil aliud esse, quam fatum, quo posito, libertas arbitrii tollitur.

2. Nihilominus certum de fide est, prædestinationem Deo convenire. Ita docent prædicti Patres, et supponit Tridentinum, Sess. 6, cap. 12,

et canon. 16, quatenus definit, neminem posse esse certum de sua prædestinatione, nisi ei specialiter reveletur. Et convincitur ex Paulo ad Rom. 1 et 8, 1 ad Corint. 2, et ad Ephes. 1, quibus locis *prædestinationem* sub hac eadem voce Deo attribuit et sub aliis nominibus *electionis, propositi, præscientiæ*. Idem habetur ex multis aliis locis, quæ postea commemorabo.

3. *Vox prædestinatio exponitur.* — Ratio ex re ipsa, constabit ex dicendis: nunc solum declaratur ex vocis significatione. Vox enim *prædestinatio* composita est a verbo *Destino*, quod apud Latinos varias habet significationes. Duæ tamen, vel tres sunt præcipuæ ad rem præsentem. Aliquando enim significat mittere, aliquando designare ad aliquod munus, sæpius vero animo proponere et statuere. Et quidem divus Thomas, 1 p., quæst. 23, art. 1, quem sequitur Durandus 1, d. 41, quæst. 1, prædestinationis nomen a prima significatione derivat. At vero Alex. Alensis, 1 p., quæst. 28, Memb. 1, et alii, potius existimant sumendam esse ex ultima. Tamen in re non potest esse diversitas, quia prædestinatio non significat exteriorem missionem, seu transmissionem, in vitam æternam, ut omnes fatentur et sumitur ex Paulo ad Rom. 8, ubi prædestinationem a glorificatione distinguit, et ab illis actionibus, per quas homo re ipsa et exterius (ut sic dicam) transmittitur in vitam æternam, ut sunt vocatio et sanctificatio. Ergo etiam si prædestinatio transmissionem significet, non tamen in re exercitam, sed mente conceptam, ut etiam divus Thomas notavit, articulo secundo ad 2.

4. *Prædestinatio an sit.* — Hinc ergo evidenter constat, esse in Deo prædestinationem, quia multi sunt, qui divina virtute et auxilio transferuntur in vitam æternam: necesse est autem, ut hoc fiat ex voluntate, præscientia et providentia Dei; ergo præcedit in Deo ratio, seu conceptio, ac voluntas illius transmissionis, quæ in tempore fit: illa autem significatur nomine prædestinationis. Nam ad hoc significandum, verbo, *Destino*, addita est particula *Prædestinationis*. Circa quam est breviter advertendum, posse significare, vel solam antecessorem æternitatis ad tempus, vel etiam ordinem aliquem, seu prioritatem rationis inter ipsos actus divinæ scientiæ et voluntatis. Et hoc posteriori modo sumitur a multis theologis, cum de prædestinatione tractant et recte ut existimo. Tamen in hoc sensu non est res pertinens ad fidem, saltem aperte definitam, quod detur talis prædestinationis modus.

Tum quia hæc divisio signorum in divina mente et prioritatis, seu ordinis rationis inter actus voluntatis et intellectus non pertinet ad dogmata fidei, sed ad disputationem mere theologiam: tum etiam, quia in hoc sensu aliqui Catholici intellexerunt, non dari in Deo absolutam prædestinationem, seu præparationem gratiæ, vel gloriæ respectu alicujus hominis, ante præscientiam absolutam futurorum actuum, seu futuræ cooperationis liberi arbitrii. Vel saltem non habuisse Deum talem modum propositi, seu prædestinationis circa omnes qui in tempore salvantur. Quæ opiniones hactenus non sunt ab Ecclesia damnatæ, nec censuram aliquam, aut notam merentur, licet falsæ sint, ut postea videbimus.

5. Igitur ut assertio posita fidei certitudinem habeat, sumenda est particula *præ*, ut dicat solum antecessorem æternitatis ad tempus, quo sensu procedit optime ratio facta, estque non solum certa, sed etiam evidens, suppositis dogmatibus de glorificatione justorum. Et ita expresse illam particulam explicuit Alensis, loco citato, articulo primo, idemque significavit Durandus 1, distinctione 40, quæst. 1, dicens, rationem destinationis in finem supernaturalem præexistere in Deo antequam res fiant, et propter hanc antecessorem ad rem ipsam, vocari prædestinationem, quod sumpsit ex D. Thoma, articulo primo. Solum ergo sub hac significatione et generali ratione certum nunc relinquitur, in Deo esse prædestinationem.

6. *Deus solus prædestinare potest.* — Imo, ut recte adnotavit Durandus hinc etiam concluditur, Prædestinationem, ut nunc de illa loquimur, soli Deo posse convenire. Nam prædestinatio significat rationem ordinis, seu transmissionis infaillibilis creaturæ rationalis in vitam æternam: solus autem Deus potest ordinare hoc modo rem creatam in finem, tum propter excellentiam illius finis, tum etiam propter infaillibilem et efficacem præordinationem, quæ postulat infinitam sapientiam et omnipotentiam Dei, ergo prædestinatio et in Deo est et soli illi convenire potest.

CAPUT II.

SIT NE PRÆDESTINATIO ACTUS IMMANENS EX ÆTERNITATE DEO CONVENIENS.

1. Ratio dubitandi esse potest, quia prædestinatio definitur ab Augustino, quod sit, *Præscientia et præparatio beneficiorum Dei, etc.*, de